

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/123/2016
Identifikačné číslo spisu:	1111244933
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1111244933.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu N. T., bývajúceho v X., zastúpeného Advokátskou kanceláriou FUTEJ & Partners s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radlinského č. 2, proti žalovanej Slovenskej republike, zastúpenej Národnou bankou Slovenska, so sídlom v Bratislave, ul. Imricha Karvaša č. 1, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 C 215/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. apríla 2015 sp. zn. 8 Co 188/2015, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. apríla 2015 sp. zn. 8 Co 188/2015 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) v konaní o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“) rozsudkom z 23. januára 2015 č. k. 12 C 215/2011-524 návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom Európskej únie podľa článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie zamietol s odôvodnením, že jednak nie je povinný obrátiť sa so žiadosťou na Súdny dvor Európskej únie a iniciovať prejudiciálne konanie o žalobcom položených otázkach z dôvodu, že vo veci rozhoduje ako súd prvej inštancie a žalobca nežiadala o výklad platnosti právneho aktu Európskej únie a jednak mal za to, že zodpovedanie prejudiciálnych otázok žalobcu nie je pre rozhodnutie vo veci samej potrebné. Návrh vo veci samej zamietol a žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Dôvodil, že z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalobca sa stal členom **PODIELOVÉHO DRUŽSTVA SLOVENSKÉ INVESTÍCIE** (ďalej len „Družstvo“) a uznesením Okresného súdu Bratislava I z 11. apríla 2011, sp. zn. 3 K 95/2010, bol na majetok Družstva ako úpadcu vyhlásený konkurz, bol ustanovený správca a veritelia Družstva boli vyzvaní na prihlásenie pohľadávok. Žalobca si prihlásil voči Družstvu pohľadávku vo výške žalovanej sumy, avšak správca konkurznej podstaty jeho pohľadávku v celom rozsahu poprel, preto podal proti nemu incidenčnú žalobu, o ktorej sa na Okresnom súde Bratislava I vedie konanie, ktoré zatiaľ nie je právoplatne skončené. Žalobca v konaní nepreukázal vznik škody, ani nesprávny úradný postup Národnej banky Slovenska (ďalej len „NBS“) vo vzťahu k Družstvu. V konaní bolo preukázané, že NBS až od účinnosti

novely zákona č. 566/2001 Z.z., t. j. od 1. júna 2010, bola oprávnená dohliadať aj na skutočnosť, či vyhlasovateľ majetkových hodnôt - Družstvo, dodržiava schválený prospekt investície. NBS nevykonávala a ani nemohla vykonávať dohľad nad celkovou činnosťou Družstva ako vyhlasovateľa verejnej ponuky majetkových hodnôt, nakoľko by konala v rozpore s čl. 2 ods. 2 Ústavy SR. Družstvo NBS až do 15. apríla 2010; kedy požiadalo o preskúmanie postupu obchodníka s cennými papiermi; nesignalizovalo zhoršenie jeho finančnej situácie ani nedostatky v jeho činnosti obchodníka s cennými papiermi, a preto nedostatky v jeho činnosti; ako i zmeny v údajoch Prospektu investície Družstva; boli zistené až na základe podnetu Družstva a informácií v ňom uvedených a na základe vykonaného dohľadu na mieste u obchodníka s cennými papiermi v období od 20. apríla 2010 do 6. mája 2010. Okresný súd sa nestotožnil s tvrdeniami žalobcu, ktorý NBS vytýkal prijatie nedostatočných opatrení na nápravu protiprávneho stavu proti obchodníkovi s cennými papiermi, keďže NBS mohla dohľad vykonávať iba vo vzťahu k Družstvu ako vyhlasovateľovi verejnej ponuky majetkových hodnôt a v rámci výkonu tohto dohľadu nemohla postupovať nad rámec stanovený zákonom. Zdôraznil, že vzhľadom na záväzkový vzťah medzi Družstvom a obchodníkom s cennými papiermi bolo predovšetkým povinnosťou Družstva zabezpečiť kontrolu plnenia jeho povinností vyplývajúcich zo zmluvy o riadení portfólia, pričom v tomto smere nemožno opomenúť ani povinnosť samotného žalobcu; ako člena Družstva; aktívne sa zaujímať o výkon jeho práv vo vzťahu k Družstvu v zmysle zásady „práva prináležia bdelym“ a zamedziť tak znehodnoteniu, resp. nevymožiteľnosti jeho majetkových práv a záujmov. Dospel tiež k záveru, že v danej veci nie je daná príčinná súvislosť medzi konaním NBS a tvrdeným vznikom škody, a preto v danej veci neboli naplnené zákonné predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu vzniknutú v dôsledku nesprávneho úradného postupu NBS. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej ako „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 28. apríla 2015 sp. zn. 8 Co 188/2015 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil. Žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie vykonal všetko dokazovanie potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností významných pre posúdenie dôvodnosti návrhu žalobcu, ktorým sa domáhal zaplata náhrady škody, ako aj na posúdenie opodstatnenosti tvrdení, ktoré uvádzala žalovaná na svoju obranu, zhodnotením výsledkov vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým záverom, na ktorých základe vyvodil správny právny záver, že v danej veci neboli splnené podmienky vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú žalobcovi nesprávnym úradným postupom NBS. Poznamenal, že postup NBS pri výkone dohľadu nad činnosťou Družstva a obchodníka s cennými papiermi, ktorý mal podľa žalobcu spočívať v tom, že oneskorene zistila neaktuálnosť Prospektu investícií Družstva a neprijala dostatočné opatrenia a sankcie, ktoré by zabránili nevymožiteľnosti pohľadávky žalobcu voči Družstvu spôsobenej dlhodobým porušovaním Zákona o cenných papieroch zo strany obchodníka s cennými papiermi pri plnení Zmluvy o riadení portfólia uzavretej medzi ním a Družstvom, nemožno považovať za nesprávny úradný postup, ktorý by zakladal zodpovednosť žalovanej za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z.z. Zdôraznil, že NBS bola pri výkone dohľadu limitovaná článkom 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe Ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Odvolací súd konštatoval, že sa v celom rozsahu stotožnil so správnym právnym záverom súdu prvej inštancie, že NBS pri výkone verejnej moci postupovala v rozsahu svojich kompetencií daných jej zákonom, nedopustila sa žiadneho pochybenia a nepostupovala ani spôsobom nezlučiteľným s ochranou základných práv a ľudských slobôd, teda jej postup nemožno kvalifikovať ako nesprávny úradný postup v zmysle § 9 zákona č. 514/2003 Z.z. Odvolací súd tiež poznamenal, že súd prvej inštancie dospel k správne mu záveru, že žalobca v konaní nepreukázal príčinnú súvislosť medzi tvrdeným nesprávnym úradným postupom NBS a vznikom škody, keďže v konaní nebolo preukázané, že v prípade, ak by NBS, hoci v rozpore so svojimi kompetenciami, pristúpila už skôr k odňatiu povolenia obchodníkovi s cennými papiermi na poskytovanie investičných služieb, prípadne k zákazu predaja majetkových hodnôt Družstva, bola by žalobcovi zo strany Družstva uhradená pohľadávka vo výške 6 022,72 eur, ktorá mu vznikla titulom nároku na úhradu vyrovnacieho podielu v súvislosti so zánikom jeho členstva v družstve. Námitku žalobcu o nevykonaní dokazovania listinnými dôkazmi predpísaným spôsobom, odvolací súd považoval za nedôvodnú a účelovú, keď z obsahu zápisnice o pojednávaní konanom 23. januára 2014 pred súdom prvej inštancie vyplýva, že účastníci boli oboznámení s obsahom listinných dôkazov predložených v priebehu konania. Vzhľadom na uvedené, odvolací súd rozsudok okresného súdu ako

vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.). O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol krajský súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“), ktorého prípustnosť odôvodňoval § 237 písm. f/ O.s.p. a dôvodnosť § 241 ods. 2 písm. a/, b/, c/ O.s.p. Namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu (rovnako rozhodnutie súdu prvej inštancie) je vecne aj právne nesprávne a konanie je postihnuté inou vadou (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (R 111/1998). Podľa jeho názoru odvolací súd pristúpil k rozhodnutiu o odvolaní žalobcu svojvoľne, arbitrárne a formalisticky. Neprípustným spôsobom pracoval s doterajšou judikatúrou, keď judikatúru, ktorú považoval za vhodnú, citoval, ale ostatnú a rovnako dôležitú zamlčal, resp. ani nespomenul. Skutočnosť, že bez vysvetlenia opomenul pre účastníka konania priaznivú judikatúru, sama osebe významne oslabuje presvedčivosť písomného vyhotovenia jeho rozsudku, taktiež ide o jav, ktorý oslabuje predvídateľnosť súdneho rozhodnutia, a preto ju v rozhodovacej praxi krajského súdu nemožno tolerovať. Namietal, že k odňatiu jeho možnosti pred súdom konať došlo opomenutím doručenia vyjadrenia žalovanej k odvolaniu žalobcu (viď rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 13. januára 2015 vo veci Trančíková proti Slovenskej republike). Ďalej poznamenal, že rozhodnutie odvolacieho súdu nevychádza z objektívneho a komplexného posúdenia rozhodujúcich skutočností a je založené na nesprávnych skutkových a právnych zisteniach, ktoré vychádzajú z vykonaného dokazovania súdom prvej inštancie, ktoré je neúplné. Rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný, v dôsledku čoho došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý súdny proces, a teda k odňatiu možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolanie je preto prípustné a dôvodné. Odvolací súd a aj okresný súd pri svojom rozhodovaní nezohľadnili, resp. nevyhodnotili správne žalobcom navrhnuté dôkazy, a to správu správcu konkurznej podstaty úpadcu - Družstva o stave konkurzu a jeho výpoveď v konaní sp. zn. 7 C 206/2011, z ktorých jednoznačne vyplýva, že aktuálny stav konkurzu je taký, že objektívne vylučuje možnosť žalobcu ako veriteľa uspokojiť s a z konkurzu sp. zn. 3 K 95/2010. Na základe uvedeného navrhol, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu označila dovolacie námietky žalobcu za nedôvodné, rozhodnutia súdov za vecne správne a navrhla dovolanie zamietnuť alebo odmietnuť.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas (§ 427 CSP) strana sporu v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je potrebné zrušiť.

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016 (28. júla 2015), t. j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle vyššie uvedeného § 470 ods. 2 CSP a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 a § 238 O.s.p.

8. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

9. Na vady konania, ktoré sú uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p., bol dovolací súd povinný prihliadať bez ohľadu na to, či ich dovolateľ uplatnil alebo neuplatnil (viď § 242 ods. 1 O.s.p.).

10. Z obsahu spisu vyplýva, že k odvolaniu žalobcu (č. l. 544 spisu) sa písomne vyjadrila žalovaná (č. l. 556 spisu), žalobca (dovolateľ) ale nemal možnosť dozvedieť sa o tomto vyjadrení a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd mu toto vyjadrenie žalovanej nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalobcovi došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým k odňatiu jeho možnosti konať pred súdom v zmysle

§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

11. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia (obdobne pozri aj rozsudok ESĽP vo veci Niderst-Huber proti Švajčiarsku č. 18990/91, 18.2.1997, § 27). V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru (rovnako tak v rozsudku vo veci Niderst-Huber proti Švajčiarsku, § 29).

12. Vzhľadom na uvedenú vadu konania majúcu za následok, že žalobcovi bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. dovolací súd zrušil dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

13. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.